

потенціалом, здатна реалізувати інноваційні формати в сучасному освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Г. Краєзнавча освіта – важливий аспект виховання патріота і громадянина. *Педагогічний пошук*. 2003. № 4 (40). С. 73–76.
2. Положення про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-14#Text>
3. Рогатин. Історія, культура, туризм : путівник / авт. проекту Іванов Олександр. Тернопіль : Наш Світ, 2007. 21 с.
4. Рогатин – крило душі моєї / Михайло Воробець. Львів : НВЦ «Опілля-Л», 2019. С.9–10.
5. Рогатинська земля. Збірник історико-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто : Центральний комітет «Рогатинщина», 1989. Т. 1. С. 5–346.
6. Рогатинська земля: історія і сучасність. Т. 3. Хроніки Рогатинської землі. Львів : видавничий центр ЛНУ, 2003. С. 9–91.
7. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в школі. *Історія в школах України*. 2002. № 1. С. 33–37.

Дрогомирецька Л. Р.
*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

МУЗЕЙНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ДАВНЬОГО ГАЛИЧА)

У статті розкрито особливості та значення музейних уроків як засобу активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання історії у школі. Розглянуто методичні аспекти проведення музейних уроків на прикладі використання фондів Музею історії давнього Галича.

Ключові слова: музейні уроки, пізнавальний інтерес, музейна експозиція, інтерактивні технології, віртуальна екскурсія, колекція, пошукова робота, музейний освітній простір.

Серед інноваційних перетворень в освіті важливе місце займає музейна педагогіка – особливий розділ педагогічної науки, предметом вивчення якого є освітня діяльність в умовах музею [3, с. 96].

Впровадження елементів музейної педагогіки у роботу сучасних навчальних закладів поглиблює знання і вміння учнів, отримані у процесі навчання, створює умови для стимулювання у здобувачів освіти пізнавального інтересу до вивчення історичного минулого, сприяє активізації історико-краєзнавчої пошукової, дослідницької роботи, набуття соціально-громадського досвіду учнів, формуванню ціннісного ставлення до історико-культурної спадщини українського народу.

У контексті обговорення проблем музейної освіти доцільно відзначити збільшення популярності такої форми організації навчання історії як музейний урок, особливість організації якого полягає в реалізації завдань шкільної освіти в освітньому середовищі музею. Уроки історії, проведені в музеї, вирізняються можливістю застосування великого арсеналу методів і прийомів, адже критерієм оцінювання навчальної діяльності учнів є уміння аналізувати та узагальнювати матеріал, самостійно здобувати знання, проводити пошуково-дослідницьку роботу. Це створює атмосферу зацікавленості, тобто сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів [2].

При проведенні музейних уроків доцільно використовувати традиційні (словесні, наочні, практичні) та інтерактивні методи навчання. Саме інтерактивні технології перетворюють навчальний процес в музейному просторі з репродуктивного на дослідницький, творчий. Розповідь і бесіду як словесні методи О. Караманов рекомендує використовувати під час вивчення історії експонату, характеристики історичної епохи; методи ілюстрації й демонстрації – для безпосереднього показу експозиції; проблемно-пошуковий – для розкриття певної ідеї експозиції та особливостей її втілення, виявлення власного враження від побаченого тощо. До власне музейно-педагогічних методів належать такі: «занурення» в історичну епоху, рольове «прожиття» історичних та культурних подій, інформаційний, продуктивний, репродуктивний, дослідницький, реконструкції, порівняльних аналогій, асоціативний, моделювання, порівняльного аналізу, випереджувального заохочення [5, с. 32].

Організація музейного уроку вимагає серйозної попередньої підготовки. Ефективно реалізувати освітній потенціал музею можна лише шляхом об'єднання зусиль працівника музею, учителя і

школярів. Безперечно, головна роль у підготовці музейного уроку належить саме учителю, який після попереднього ознайомлення з експозицією музею визначає музейні об'єкти, котрі несуть основний інформаційний і навчальний зміст і найкраще відповідають темі уроку, створює дослідницькі завдання для удосконалення знань і вмінь учнів та здійснює подальший контроль результатів навчальної діяльності [1, с. 79].

Методичні аспекти проведення музейних уроків пропонуємо розглянути на прикладі використання фондів Музею історії давнього Галича, який відіграє особливо важливу роль у збереженні та популяризації історико-культурної спадщини і водночас є навчальним середовищем, науковим, духовним і розвивальним осередком. Ця якість надає Музею особливої значущості для навчального процесу. Наразі йдеться не про звичайне використання приміщення Музею для проведення уроків, а про взаємодію музейних закладів Національного заповідника «Давній Галич» та школи на рівних умовах.

Якщо проаналізувати фонди Музею історії давнього Галича, можна з'ясувати, що при співпраці з музейним педагогом і завдяки вмілому методичному підходу вчителя значну кількість музейних ресурсів можна використовувати в якості засобів навчання історії, а роль учнів з пасивних відвідувачів музеїв – змінити на активних користувачів музейного освітнього простору.

Зокрема, в музейній експозиції Музею представлено археологічні знахідки кам'яної та бронзової доби, виявлені під час досліджень Крилоського городища та його довкілля: артефакти лінійно-стрічкової, трипільської, шнурової, комарівської, липицької та черняхівської археологічних культур. Знайомство зі світом первісних людей, їх побутом та господарською діяльністю під час тематичного уроку в Музеї історії давнього Галича можна провести не тільки шляхом демонстрації кам'яних, крем'яних, чи бронзових виробів та наведення прикладів їх застосування. Значно ефективніше запропонувати учням ряд завдань, після виконання яких школярі мають краще зрозуміти повсякдення давніх людей: відшукати артефакти часів трипільської культури, самостійно змолоти зерно на борошно, порівняти вироби (скребла, пластини, відбійники, різці, проколки, кістяні гачки, рогові мотики, бронзові сокири) із

сучасними (форма, матеріал, техніка виготовлення) та виявити їх плюси та мінуси.

Серед експозиційних колекцій княжої доби чільне місце займає зброя, ювелірні вироби галицьких ремісників, керамічні плитки, архітектурні деталі з фресками з Успенського собору. Особливу увагу привертає давньоруський меч невідомого князя XII ст., наконечники стріл, бойові сокири, кинджал, золоте чільце XII ст. галицької княжни, виявлене в с. Крилосі – Давньому Галичі, нашивні позолочені пластини, золоті і срібні рясна, скроневі кільця, золотий колт із перегородчастою емаллю, застібки-фібули, сережки, жіночі кільця, чоловічі перстні з печатками, пластинчасті браслети, хрестинколпіони, медальйони, підвіски тощо [4].

Після ознайомлення з експонатами учням можна запропонувати інтерактивну гру «Скарби та цінності музею». Учасники гри діляться на групи та отримують різноманітні завдання, відгадують призначення того чи іншого предмета з експозиції, намагаються визначити найцінніший скарб музею. У підсумку гри команди повинні дати аргументовану відповідь на проблемне питання: які експонати музейної експозиції дозволяють охарактеризувати давній Галич як визначний центр ремесла, торгівлі й культури.

В рамках музейного освітнього простору дієвими інтерактивними методами організації навчальної діяльності можуть стати театралізовані постановки, рольові ігри, майстер-класи. Наприклад, учні можуть навчитися писати металевими стилосами на воскових дощечках, стріляти з лука, спробувати відтворити обряд коронування на літописній Галичині могилі, побувати у ролі лицаря, одягнувши шолом і взявши в руки меч, тощо.

Кожен урок, що проводиться у музеї, – це глибоко продуманий крок на шляху формування в учнів здатності до глибокого сприйняття та засвоєння історичного матеріалу. Особливого значення набувають музейні уроки-квести. Двом командам, що змагатимуться між собою, необхідно буде прочитати фразу, сховану в таблиці запитань. Щоб відшукати «ключі» для відповідей, учасникам квесту доведеться ретельно вивчити представлені експонати, уважно прочитати історичні тексти, дати відповіді на питання вікторини на знання подій, пов'язаних з історією княжого Галича, діяльністю історичних постатей. Кульмінацією змагання може стати пошук експонатів поблизу згаданої у Галицько-Волинському літописі

Галичиної могили, фундаментів Успенського собору (XII ст.), Княжої криниці, церкви Успіння Пресвятої Богородиці (XVI ст.) або безпосередньо в музейній експозиції.

Таким чином, музейна педагогіка активно сприяє підвищенню мотивації учнів до навчальної діяльності, що відповідає сучасним тенденціям освіти. Однією з виразних особливостей музейної педагогіки є використання освітніх можливостей музею та інтеграція їх у навчальний процес шляхом проведення музейних уроків.

Список використаних джерел

1. Василюшин М. Сучасний урок в музеях художньо-мистецького профілю України і Польщі. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. № 2–3 (24–25). С. 77–83.

2. Дзюбак С. Музейні уроки та музейна методична робота учнів як інноваційна методика навчально-виховного процесу на уроках історії. URL: <http://www.279.kiev.ua/index.php/korysne/metodychni-materialy/153-muzeyni-uroky-ta-muzeyna-metodychna-robota-uchniv-yak-inovatsiyna-metodyka-navchalno-vykhovnoho-protsesu-na-urokakh-istoriyi> (дата звернення: 29.04.2023 р.).

3. Засоби музейної педагогіки як важливий чинник виховання студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 7 (111). С. 95–104.

4. Музей історії Давнього Галича (Митрополичі палати) в Крилосі. URL: <https://karpaty.rocks/muzey-istoriyi-davnogo-galycha-mytopolychi-palaty-v-krylosi> (дата звернення: 24.04.2023 р.).

5. Основи музейної педагогіки : метод. вказівки і текст лекцій до спецкурсу / уклад. О. В. Караманов. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 66 с.

Зварич А. Ю.

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

АКТИВНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ 10–11 КЛАСІВ

У статті розкрито особливості впровадження активних та інтерактивних методів навчання, як складові формування національно-патріотичного виховання старшокласників. Проаналізовано, які вміння формуються в учнів 10–11 класів із застосуванням активних та інтерактивних методів навчання.